

OPONENTSKÝ POSUDOK

habilitačnej práce

Meno a priezvisko autora: PaedDr. Peter BREČKA, PhD.

Pracovisko: PF UKF v Nitre, Katedra techniky a informačných technológií

Názov habilitačnej práce: Interaktívne výučbové systémy v technickom vzdelávaní

Oponentský posudok a hodnotenie habilitačných materiálov habilitanta sú vypracované na základe menovania za oponenta habilitačnej práce pani prof. PhDr. Evou Szórádovou, CSc., dekanou Pedagogickej fakulty UKF v Nitre, menovacím dekrétom zo dňa 30. 06. 2017. K vypracovaniu oponentského posudku bola predložená habilitačná práca a habilitačné materiály, ktoré sú v súlade s prílohami uvedenými v menovacom dekréte a sú úplné podľa požiadaviek stanovených na začatie habilitačného konania.

V zmysle ustanovenia § 1 ods. 8 a 9 Vyhlášky MŠ SR č. 6 z 8. decembra 2004 o postupe získavania vedecko-pedagogických titulov alebo umelecko-pedagogických titulov docent a profesor, Zákona č.131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a na základe uznesenia č. 4/29062017 prijatého na zasadnutí Vedeckej rady PF UKF v Nitre dňa 29. 06. 2017, predkladám oponentský posudok a hodnotenie habilitačných materiálov PaedDr. Petra BREČKU, PhD. k habilitačnému konaniu menovaného.

Rozsah a obsah habilitačnej práce

Habilitačná práca má 135 strán, z toho textová časť má rozsah 114 strán. Prílohami práce sú 4 obrazové a textové prílohy (19 s.) a CD ROM s 19 súbormi. V texte práce je zakomponovaných 9 obrázkov, 14 grafov a 6 tabuliek. Práca obsahuje abstrakt, obsah, úvod, zoznam ilustrácií a tabuliek, 6 kapitol členených na podkapitoly, záver, zoznam bibliografických odkazov a prílohy. Z formálneho hľadiska je práca napísaná veľmi úhladne a takmer bez nedostatkov.

Práca ako celok je napísaná v súlade s príslušnými bibliograficko-dokumentačnými normami STN a ISO. Prevažná časť diel (celkom 110 použitých prameňov) uvedených v zozname citovaných a použitých domácich i zahraničných odborných prameňov a internetových odkazov je v súlade so zameraním habilitačnej práce a riešenou problematikou. Zoznam poskytuje celkový pohľad na teoretickú rozhladenosť autora. Prijateľné logické usporiadanie častí habilitačnej práce umožnilo posudzovateľovi hlbšie preniknúť do metodologického prístupu uplatňovaného pri jej spracúvaní.

Aktuálnosť témy habilitačnej práce

Problematika rozvíjania kľúčových kompetencií žiakov a zefektívňovania vzdelávania vo všeobecnosti i vzdelávania v oblasti technicky zameraných predmetov v súvislosti s modernizáciou materiálno-technickej bázy a vytváraním vhodných podmienok pre výučbu je oblasťou, ktorej je potrebné venovať permanentnú pozornosť najmä z dôvodu neustále gradujúceho vývoja techniky a prostriedkov IKT a ich implementácie do didaktického prostredia. Koordinovaný a systémový prístup k rozvíjaniu kľúčových kompetencií žiakov a k účinnému zavádzaniu a využívaniu učebných pomôcok a prostriedkov IKT v slovenskom školstve nejestvuje. Autor vo svojej habilitačnej práci venuje pozornosť problematike vytvárania a využívania interaktívneho učebného prostredia so špecifickým zameraním na rozvoj kľúčových kompetencií žiakov vo výučbe učebného predmetu technika na nižšom stupni stredného vzdelávania v základných školách. Výber témy, zameranie obsahu teoretickej i výskumnej časti habilitačnej práce preto považujem za vysoko aktuálne.

Štruktúra a odborná úroveň habilitačnej práce

Habilitačná práca je rozdelená do dvoch relatívne samostatných častí, ktoré na seba v logickom obsahovom systéme nadväzujú. Zameranie a ciele práce autor uvádza v jej úvode konkrétne a jasne. Kapitoly 1. až 4. majú teoreticko – analytický charakter. V 1. kapitole (5 s.) autor prezentuje význam a zameranie technického vzdelávania v ZŠ, vhodne sumarizuje vybrané dôležité aspekty a ciele technického vzdelávania pri rozvoji osobnosti žiaka a naznačuje potrebu využívania výpočtovej techniky vo vzdelávaní k technike. Túto kapitolu autor neuzatvára vlastným záverom.

Na problematiku kľúčových kompetencií je zameraný obsah 2. kapitoly (5 s.). V tejto autor vymedzil základné pojmy a na základe odborných literárnych prameňov prezentuje vybrané modely kľúčových kompetencií a dôležitosť a potrebu ich rozvíjania prostredníctvom

vzdelávania. V tejto kapitole by sa žiadalo venovať pozornosť aj prepojeniu problematiky kľúčových kompetencií so základnými kompetenciami, ktoré vymedzil ŠVP ISCED 2 pre absolventa nižšieho stredného vzdelávania. Tieto vychádzajú zo vzdelávacích štandardov vyučovacích predmetov a špecifických cieľov prierezových tém na tomto stupni vzdelávania. V 3. kapitole (16 s.), ktorú autor nazval Moderné prístupy vo vzdelávaní, v teoretickej rovine charakterizuje, analyzuje a porovnáva znaky tradičnej a modernej školy, poukazuje na rozdielnosti v chápaní obsahu pojmov moderná škola a proces modernizácie vzdelávania vo vzťahu k rozvíjaniu aktívnej učebnej činnosti žiakov. Ďalej analyzuje aktívnu učebnú činnosť žiakov v súvislosti s využívaním interaktívnych technológií vzdelávania a teóriou konštruktivismu. V samostatných podkapitolách 3. 3 až 3. 5 sa precízne zaoberá stupňami a znakmi interaktivity, možnosťami využitia prvkov gamifikácie a vlastnosťami kolaboratívneho vyučovania a to všetko analyzuje z hľadiska tvorby interaktívnych výučbových materiálov a využívania IKT a interaktívnych systémov vo výučbe. Táto časť práce pre čitateľa poskytuje značné množstvo užitočných podnetov, ktoré sú využiteľné pri vytváraní modernej školy.

Rovnako podnetné je vypracovanie a logické usporiadanie obsahu kapitoly 4. (19 s.), v ktorej autor spracoval problematiku digitálnych technológií a IKT vo vzdelávaní, pozornosť venuje vzdelávacím platformám a systémom, mobilným technológiám vo vzdelávaní a interaktívnym tabuľovým systémom. Na základe analýz odborných prameňov k jednotlivým uvedeným oblastiam autor spracoval pozitívna a negatívna ich implementácie vo výučbe vo všeobecnej rovine i v rámci technického vzdelávania – to považujem za prínosné. V závere 4. kapitoly autor uvádza výsledky niektorých prieskumov, ktoré skúmali stav používania interaktívnych tabuľ (IT) vo vybraných vzorkách škôl v SR. Analýza výsledkov a zistení potvrdzuje, že aj napriek pomerne solídnej vybavenosti škôl IT, k najväčším problémom patrí najmä nezaškolenosť učiteľov pre prácu s IT a nedostatok učebných pomôcok pre IT.

S využitím teoretického poznania, ku ktorému autor dospel vypracovaním kapitol 1 až 4, v 5. kapitole prezentuje teoretické východiská, ktoré aplikoval pri návrhu modelu vzdelávania so zameraním na rozvoj kľúčových kompetencií žiakov v učebnom predmete technika prostredníctvom IT. Autor tu správne a výstižne poukazuje na problémy technického vzdelávania a ich príčiny a na základe analýzy vybraných teórií a koncepcií vzdelávania posudzuje výber tých, ktoré sú využiteľné pri návrhu vlastného modelu vzdelávania k technike. Z množiny kľúčových kompetencií logicky vyberá subkompetencie pre učebný predmet technika a svoj výber prijateľne zdôvodňuje. V závere tejto kapitoly v časti 5. 4 autor prostredníctvom obrázku 9 (s. 71) prezentuje návrh modelu rozvoja kľúčových kompetencií

žiacov s využitím IT. Konštatujem, že v teoretickom modeli sú naznačené všetky zásadné prvky činitele a aktivity, ktoré môžu viesť k rozvoju v modeli uvedených vybraných kľúčových kompetencií žiakov.

Empirickou časťou habilitačnej práce je kapitola 6. V tejto autor popísal dve výskumné aktivity, ktoré realizoval. Prvý výskum, ako sám uvádza, realizoval v období rokov 2013 až 2015 ako člen riešiteľského kolektívu grantového projektu KEGA c. 015PU-4/2013 s názvom „Metodika implementácie interaktívnej tabule pri vzdelávaní ku kompetenciám v príprave učiteľov techniky, fyziky a matematiky pre nižšie sekundárne vzdelávanie“. Zastávam názor, že informácie o tomto výskume uvedené v práci na stranách 73 až 88 a v prílohách A až D nemali byť v habilitačnej práci zaradené v plnom rozsahu, aj keď niektoré z týchto sú mierne modifikované. Môj názor vychádza zo skutočnosti, že texty už boli publikované v monografii „Interaktívne prostredie a kľúčové kompetencie“ autorov J. Pavelka – T. Kozík a kol. v roku 2015 (ISBN 987-80-555-1424-6), ktorej PaedDr. P. Brečka, PhD. je spoluautorom. Uvedené texty mohol autor využiť na vypracovanie podstatne stručnejšej informácie o 1. výskume a jeho výsledkoch, ktorá by bola východiskovou informáciou pre uvedenie v poradí 2. výskumu.

V časti 6. 6 práce autor v úvode opisným spôsobom a nevyčerpávajúco informuje o ním nazvanej 2. fáze výskumu. Informácie sa týkajú zamerania výskumu a vzorky výskumu, ciele a organizáciu výskumu podrobnejšie neuvádza. V ďalšom uvádza hypotézu výskumu a výsledky testovania hypotézy vo vzťahu k 12 vybraným kľúčovým kompetenciám. V tomto prípade autor svoje skúmanie zamerl na zaujímavú súvislosť, t.j. či prejavy vybraných kľúčových kompetencií vybranej vzorky žiakov 6. a 8. roč. ZŠ vyvolané „novou“ metodikou s použitím IT majú vplyv (súvisia) na vyššie učebné výkony žiakov. Zo štatistických výsledkov prezentovaných autorom vyplýva, že najvyššia závislosť bola preukázaná pri aplikácii navrhutej metodiky výučby s IT v prípade kľúčových kompetencií interpersonálne (subkompetencia pracovať v tíme), mierne nižšia závislosť v prípade komunikačných a učebných kompetencií. Vplyvom aplikovanej metodiky s IT je teda možné stotožniť sa so záverom autora, t.j. že u žiakov došlo k rozvoju predmetných kompetencií a tým k dosiahnutiu vyšších učebných výkonov. Výsledky skúmaní závislosti ostatých vybraných kľúčových kompetencií vo vzťahu k výkonom žiakov preukázali rôzne úrovne závislosti (stredná, mierna a minimálna miera závislosti). Interpretácie výsledkov výskumu a diskusiu výsledkov výskumu považujem za prijateľné a postačujúce vo vzťahu k zisteniam. Konštatujem, že výsledkami tohto výskumu autor aj napriek málopočetnej vzorke výskumu prispel k hlbšiemu rozšíreniu počiatočného poznania a skúmania v oblasti rozvoja vybraných

klúčových kompetencií žiakov vo výučbe techniky v ZŠ, čo považujem za prínosné pre teóriu a prax. V závere práce na s. 100 autor uviedol 7 odporúčaní pre prax. Tieto považujem za vhodne formulované aj napriek tomu, že vo väčšine prípadov vyjadrujú požiadavky skôr v teoretickej, ako praktickej rovine.

Pripomienky a poznámky k habilitačnej práci

- a) Niektoré pripomienky sú v texte tohto posudku zapracované priebežne.
- b) Názov 1. kapitoly je širší, ako je zameranie jej obsahu. Obsah kapitoly sa týka len technického vzdelávania v základných školách.
- c) Obrázok 2 je ťažšie čitateľný.
- d) Hlavné ciele vzdelávacej oblasti Človek a svet práce vymedzuje ŠVP ISCED 2 a ciele učebného predmetu technika vymedzuje Vzdelávací štandard techniky. Komparácia uvedených pedagogických dokumentov s cieľmi, ktoré autor uvádza na s. 55 a 56 vykazuje niektoré nepresnosti.
- e) Obsahový štandard techniky nečlení učivo techniky na základné a alternatívne. Autor sa o členení učiva techniky nesprávne zmieňuje na s. 56.
- f) Časť Zhrnutie výsledkov zisťovania závislostí mohla obsahovať výslednú sumárnu prehľadovú tabuľku s uvedením mierny závislosti a potvrdením / nepotvrdením hypotézy. Tým by sa zvýšila čitateľnosť a jasnosť pomerne opisných textov interpretácií výsledkov výskumu.
- g) Výsledky výskumu v práci uvedené na s. 95 až 97 nemožno považovať za signifikantné. Nie je správne a teda ani možné vyučovať a porovnávať učebné výkony žiakov rôznych ročníkov pri preberaní rovnakého učiva.
- h) Oceňujem, že autor ním vypracované metodiky výučby, predvádzacie zošity pre IT a ďalšie učebné materiály pre žiakov podrobil opätovným hlbším skúmaniam.

Otázky k obhajobe habilitačnej práce

1. Myslíte si, resp. plánujete vo Vami vyhotovených učebných materiáloch pre žiakov na základe výsledkov výskumu uskutočniť zmeny, ktoré by mohli vytvárať priestor na rozvoj klúčových kompetencií žiakov a prispieť k zvýšeniu učebných výsledkov žiakov? Ak áno, uveďte prosím aké a z akých dôvodov?

Plnenie habilitačných kritérií

Na základe predložených habilitačných materiálov pána PaedDr. Petra BREČKU, PhD., vypracovaných v zmysle požiadaviek PF UKF v Nitre a sumárne uvedených v tabuľke scientometrických ukazovateľov kritérií pre habilitačné konanie v oblastiach: pedagogická činnosť, publikačná činnosť, ohlasy na publikačnú činnosť, koordinácia, riešenie výskumných a vzdelávacích projektov a ďalšie kritériá, ako aj na základe posúdenia všetkých samostatných príloh a výstupov v uvedených oblastiach konštatujem, že PaedDr. Peter BREČKA, PhD. pri komplexnom hodnotení stanovené kritériá v kvalitatívnom aj kvantitatívnom vyjadrení sumárne spĺňa. Čiastkové neplnenie v časti III. 3 - vedecké práce evidované v domácich publikáciách (požiadavka 13 / plnenie 11) je vyvážené vedeckými prácami evidovanými v zahraničných publikáciách (požiadavka 3 / plnenie 19) a odbornými prácami evidovanými v domácich a zahraničných publikáciách (požiadavka 0 / plnenie 14). Takmer vo všetkých ostatných kritériách habilitant požiadavky spĺňa nad stanovený rámec.

Na základe analýzy habilitačných materiálov konštatujem, že:

- a) Pán PaedDr. Peter BREČKA, PhD. má celkovú odbornú pedagogickú prax 13 rokov, na vysokej škole, na ktorej v súčasnosti pôsobí. Nazdávam sa, že toto obdobie poskytlo dostatočný priestor na vyprofilovanie pedagóga vo vybranej problematike odborovej didaktiky a na prejavenie spoločenského efektu vedeckej práce autora.
- b) Publikačná a vedecko-odborná činnosť pána PaedDr. Petra BREČKU, PhD. má prevažne zameranie odborno-technické, didaktické, na manažment školy a na výučbu odborných predmetov z oblasti digitálnych technológií pre rôzne stupne vzdelávania. Uvedené zameranie habilitanta preukazuje jeho užšiu profiláciu a špecifické zameranie jeho publikačnej činnosti.
- c) V prevažujúcej miere vykazovaných publikačných výstupov je pán PaedDr. Peter BREČKA, PhD. spoluautorom, 21 publikačných výstupov publikoval samostatne. Percentuálny podiel menovaného na viacerých dielach uvádzaných na s. 19, 21 a 23 habilitačných materiálov autor v zmysle bodu 5 Poznámok k tabuľke Kritériá pre habilitačné konanie v predložených materiáloch neuviedol. Ukazovateľ mi osobne chýba k vyjadreniu, či PaedDr. Peter BREČKA, PhD. bol hlavným, resp. podstatným spoluautorom jednotlivých diel.
- d) Ďalšie, v habilitačných materiáloch uvádzané aktivity habilitanta, ako sú riešiteľská činnosť v grantových projektoch, vedenie vzdelávacích kurzov, vedenie záverečných prác, ohlasy, expertízna, editorská činnosť, členstvá vo vedeckých výboroch

konferencií a redakčných radách časopisov dopĺňajú informácie o šírke odborných i spoločenských aktivít habilitanta.

Záverečné hodnotenie habilitačnej práce

Na základe faktov uvedených v predchádzajúcej časti posudku konštatujem, že habilitačná práca PaedDr. Petra BREČKU, PhD. je spracovaná na veľmi dobrej úrovni, je zameraná na špecifickú, pritom aktuálnu a pre spoločenskú prax významnú problematiku. Obsahovým zameraním práca patrí do študijného odboru 1. 1. 10 Odborová didaktika.

Z vedecko-výskumného hľadiska ide o prácu, ktorej výsledky majú teoretický význam a dávajú podnet aj na ich ďalšie rozpracovanie a praktickú využiteľnosť v praxi. Autor v práci i svojou doterajšou činnosťou preukázal teoretické i praktické znalosti a čiastkové prínosy v oblasti skúmanej problematiky. Habilitačnú prácu **odporúčam** prijať na obhajobu. V prípade úspešnej obhajoby odporúčam, aby pánovi PaedDr. Petrovi BREČKOVI, PhD. bol udelený titul docent v odbore 1.1.10. Odborová didaktika.

V Prešove, dňa 11. septembra 2017